

////////////////////////////////////

LIMITATIEVE LIJST VAN TESTS VOOR HET BEPALEN VAN INTELLIGENTIE OF HET COGNITIEF ONTWIKKELINGSNIVEAU

Geldig vanaf 01/02/2021

////////////////////////////////////

Deze lijst is gebaseerd op de classificatie van intelligentie-, cognitieve vaardigheids- & ontwikkelings-
tests door de

Testcommissie van de Belgische Federatie van Psychologen (versie december 2020)
<https://www.bfp-fbp.be/testcommissie>

De **geschikte** onderzoeksinstrumenten worden gelabeld met een of **kwalificatie**, waarbij

 = **geschikt** in het kader van categoriale diagnostiek

 = **geschikt** in het kader van categoriale diagnostiek, **mits verantwoording** van het niet-
gebruik van een *test*.

Er worden dus enkel testen gebruikt, tenzij dit niet kan bv. omwille van bepaalde persoons-
kenmerken (bv. ernstige communicatieve problemen) of ongeschikte leeftijdsnormen. Dan mag men
 tests gebruiken.

Belangrijke opmerking: in elk geval is een klassieke *pen-en-papier* afname noodzakelijk!
Testresultaten na een digitale afname worden niet aanvaard, gelet op het ontbreken van
acceptabele normen bij een digitale afname en/of voldoende equivalentie-onderzoek qua
afnamemodus.

Deze lijsten zijn **exhaustief**, en bevatten dus alle testen die geschikt zijn voor categoriale intelligentie-
diagnostiek.

Alle overige testen worden NIET geschikt bevonden (wegens minstens een "onvoldoende" voor normen nl. wegens
verouderd en/of geen Vlaamse steekproef).

Een lijst van tests = niet geschikt voor categoriaal diagnostische doeleinden, kan je raadplegen
door [hier](#) te klikken.

Geschikte onderzoeksinstrumenten

(wil je over een bepaalde test meer informatie – bron: *Classificerend Diagnostisch Protocol Verstandelijke Beperking*, https://portaal.kwaliteitscentrumdiagnostiek.be/wp-content/uploads/2021/02/CDP-Verstandelijke-Beperking_Update2021.pdf, **klik op de testnaam**)

1. [CoVaT-CHC](#) (*Cognitieve VaardigheidsTest Basisversie* gebaseerd op het Cattell-Horn-Carroll model, leeftijdsbereik van 9;6 tot 13;11 jaar, 2015)
2. [RAKIT-2](#) (*Revisie Amsterdamse Kinder Intelligentietest 2*; leeftijdsbereik van 4 t/m 12,5 jaar, 2012)
3. [WAIS-IV-NL](#) (*Wechsler Adult Intelligence Scale IV-NL*, vanaf 16 jaar, 2012)
4. [WISC-V-NL](#) (*Wechsler Intelligence Scale for Children – vijfde Nederlandstalige editie voor kinderen van 6 tot 17 jaar*, 2017)

NB: In geval van de stoornis *dysfasie* is de **NVI** (*Non-Verbale Index*) voldoende

5. [WPPSI-III-NL](#) (*Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence – derde Nederlandstalige editie voor kinderen van 2;6 jaar t/m 7;11 jaar*, 2009)

!! De kwalificatie van dit instrument vervalst op **31/12/21**, daarna is voor deze leeftijdsgroep de WPPSI-IV-NL aangewezen!

6. [WPPSI-IV-NL](#) (*Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence – vierde Nederlandstalige editie voor kinderen van 2;6 jaar t/m 7 jaar*, 2020)

Geschikte onderzoeksinstrumenten mits verantwoording

(wil je over een bepaalde test meer informatie – bron: *Classificerend Diagnostisch Protocol Verstandelijke Beperking*, zie https://portaal.kwaliteitscentrumdiagnostiek.be/wp-content/uploads/2020/05/CDP_Verstandelijke_Beperking_FINAAL_v25.pdf, klik op de testnaam)

1. [BAYLEY-III-NL](#) (*Bayley scales of infant and toddler development* – third edition – Nederlandstalige versie, voor kinderen vanaf 16 dagen tot 42,5 maanden, 2015)

! Opm.: Hou rekening met de aanbevelingen en beperkingen geformuleerd door het Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek vzw: *Bayley-III-NL. Aandachtspunten voor een verantwoord gebruik in Vlaanderen* zie: https://portaal.kwaliteitscentrumdiagnostiek.be/wp-content/uploads/2020/05/Bayleyaandachtspunten_KwaliteitscentrumvoorDiagnostiek_januari2017.pdf

2. [Raven's 2 Progressive Matrices](#) | **Diagnostische versie** (voor personen van 4 tot 70 jaar, 2020)
3. [SON-R 2-8](#) (*Snijders-Oomen Niet-Verbale Intelligentietest-revised*, voor kinderen vanaf 2 t/m 8 jaar, 2017)
4. [SON-R 6-40](#) (*Snijders-Oomen Niet-Verbale Intelligentietest-revised*, voor personen vanaf 6 t/m 40 jaar, 2011)
5. [WNV-NL](#) (*Wechsler Non Verbal*, Nederlandse aanpassing voor personen van 4 t/m 21 jaar met een communicatiebeperking en kinderen met een migratieachtergrond, 2008)

! Opm.: De WNV-NL wordt aanbevolen voor het in kaart brengen van cognitieve vaardigheden van vluchtelingenkinderen. Indien een vluchtelingenkind lager scoort dan 70, kan het ingeschreven worden in groep 2 (mits voldoende bewijs dat het om een ontwikkelingsproblematiek gaat en niet om een taalbarrière). Er wordt wel aangeraden om na 2 jaar een hertesting te doen. Het is mogelijk dat na deze 2 jaar de taalbarrière nog steeds te groot is om een test te doen.

CoVaT-CHC Basisversie: Cognitieve Vaardigheidstest volgens het CHC-model (Magez et al., 2015)

Inhoud

De Cognitieve Vaardigheidstest (CoVaT-CHC) Basisversie is een algemene intelligentietest die ontwikkeld werd volgens het Cattell-Horn-Carroll (CHC) model (zie ook Bijlage 1). De test biedt de mogelijkheid om een ruim spectrum aan cognitieve vaardigheden in kaart te brengen. De basisversie van de CoVaT-CHC is een modulair testpakket bestaande uit negen subtests onderverdeeld in 4 modules:

- Gf (vloeiende intelligentie), met als subtests Puntreeksen en Figuurreeksen
- Gc (gekrystalliseerde intelligentie), met als subtests Schiftingen en Tegenstellingen
- Gv (visuele informatieverwerking), met als subtests Gedraaide figuren en Dozen Plooiën
- Gsm/Gs (kortetermijngeheugen/verwerkingssnelheid) met als subtests Geheugen A, Geheime code en Geheugen B

Doelgroepen

De CoVaT meet algemene intelligentie bij kinderen en jongeren van 9 jaar en 6 maanden tot 13 jaar en 11 maanden, zowel in het gewoon als buitengewoon onderwijs. De test is niet bruikbaar bij kinderen en jongeren met een IQ-niveau onder de 50.

Doordat de test uit talige en niet-talige subtests bestaat en de instructies visueel ondersteund worden, is deze ook toepasbaar bij personen die de Nederlandse taal minder machtig zijn. De bedoeling is om in de loop van de volgende jaren de test verder uit te breiden. Zo zijn de versie voor jongeren (i.e. CoVaT-CHC Uitbreiding; 14 jaar - 17 jaar en 11 maanden) en de digitale versie (i.e. CoVaT-3) in ontwikkeling.

Afname en scoring

De test kan zowel individueel als groepsgewijs afgenomen worden in het gewoon en buitengewoon onderwijs. Bij belangrijke beslissingen is een individuele afname vereist. Een afname duurt ongeveer 1 tot 1,5 uur.

De test wordt manueel verbeterd aan de hand van scorings sleutels en nadien worden de ruwe scores ingevoerd in een digitale scorings- en interpretatietool, waar de normscores worden berekend.

Psychometrische gegevens

Er zijn voor Vlaanderen klasnormen (Stanines) beschikbaar en leeftijdsnormen (IQ en Indexen) van 9:6 tot 13:11 jaar. In het totaal werden in Vlaanderen 3710 leerlingen (klasnormen) getest in de periode 2013 - 2014, waarvan 2940 uit het regulier onderwijs en 770 uit het buitengewoon onderwijs. Er werden 3071 leerlingen opgenomen in de leeftijdsnormering.

Beoordeling

De ontwikkeling van de CoVaT-CHC wordt beschouwd als baanbrekend voor Vlaanderen, aangezien er voordien nog geen Vlaamse CHC-intelligentietest beschikbaar was. Het is een theoretisch sterke IQ-test met een brede meetpretentie.

Een A+(a) kwalificatie werd toegekend vanwege recente en acceptabele normen, en aanwijzingen van bepaalde vormen van voldoende betrouwbaarheid en validiteit. Ondersteuning voor de psychometrische kwaliteiten van de CoVaT-CHC wordt geboden door verschillende onderzoeken, waarvan een aantal nog in ontwikkeling zijn: <https://expertisetoegepastepsychologie.be/subpages/covat-chc-basisversie/>.

Beschikbare beoordelingen:

Prodia (2020):

http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/CoVat-CHC_Basisversie.pdf

CAP-vzw (2019):

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=214>

RAKIT-2: Revisie Amsterdamse Kinder-Intelligentietest, 2de editie (Resing et al., 2012)

Inhoud

De RAKIT-2 is een test voor het meten van algemene intelligentie. Het geeft naast een totaal IQ ook informatie over de Perceptuele Redeneerfactor, Verbale Leerfactor, Ruimtelijk Oriëntatiefactor en Verbale Vlotheidsfactor.

De test bestaat uit 12 subtests:

- Figuur Herkennen
- Exclusie
- Geheugenspan
- Woordbetekenis
- Doolhoven
- Analogieën
- Kwantiteit
- Schijven
- Namen Leren
- Verborgene Figuren
- Ideeënproductie
- Vertelplaat

Voor de leeftijdsgroepen 4:0 - 6:6 jaar, 6:6 - 9:6 jaar en 9:6 - 12:6 jaar zijn aparte aanvangs- en afbreekregels vastgesteld. Het instrument is de opvolger van de RAKIT, de Revisie Amsterdamse Intelligentie Test (Bleichrodt et al., 1984).

Doelgroepen

De RAKIT-2 kan worden gebruikt bij leerlingen in het kleuter en lager (ook buitengewoon) onderwijs van 4 tot en met 12 jaar en 6 maanden, en is speciaal geschikt voor kinderen met lagere cognitieve capaciteiten omdat de test een bereik heeft tot een IQ van 40.

Afname en scoring

Het instrument kan gebruikt worden voor individueel diagnostisch onderzoek of voor het bepalen van intelligentie en intelligentiefacetten. Een afname duurt ongeveer 2 tot 2.5 uur; verkorte versie 60 - 75 minuten.

Om de ruwe subtestscores te kunnen verwerken naar standaardcores (range = 0-30; M = 15, SD = 5) wordt gebruik gemaakt van een digitaal scoringsprogramma, waarmee de bij de specifieke leeftijd van een kind behorende dagnorm wordt berekend. In 2015 werden ook 'papierene' normtabellen uitgegeven. De standaardcores worden opgeteld en omgezet in een IQ-score (range = 40-145; M = 100, SD = 15), met een 90% en een 95% betrouwbaarheidsinterval en een percentielscore. Naast een Totaal IQ kan ook een Verkort IQ berekend worden door het optellen van de standaardcores van de subtests Exclusie, Woordbetekenis, Schijven, Namen Leren, Verborgene Figuren en Ideeënproductie.

Psychometrische gegevens

Er zijn aparte normen voor Nederland en Vlaanderen. De test werd in de periode 2009-2011 genormeerd op 1272 kinderen uit Nederland en Vlaanderen. In Nederland betrof het acht leeftijdsgroepen van 4:0 tot 12:0 jaar met elk circa 100 kinderen en een groep van 55 kinderen in de leeftijdsgroep van 12:0 tot 12:6 jaar. In Vlaanderen ging het om acht leeftijdsgroepen van 4:0 tot 12:0 jaar met elk circa 50 kinderen en een groep van 12:0 tot 12:6 jaar (N = 26).

Beoordeling

Aangezien de normen reeds >10 jaar oud zijn is voorzichtigheid geboden bij het gebruik ervan.

Beschikbare beoordelingen:

COTAN (2013):

<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14723/revisie-amsterdamse-kinder-intelligentietest--2e-editie/>

Prodia (2020):

<http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/RAKIT-2.pdf>

CAP-vzw (2017):

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=183>

WAIS-IV-NL: Wechsler Adult Intelligence Scale, 4de editie - Nederlandstalige Bewerking (Kooij & Dek, 2012)

Inhoud

De Wechsler Adult Intelligence Scale – 4^e editie (WAIS-IV-NL) meet de algemene intelligentie en omvat tien kerntests en vijf aanvullende of optionele subtests. De tien kernsubtests zijn: Overeenkomsten, Woordenschat, Informatie, Blokpatronen, Matrix Redeneren, Figuur samenstellen, Cijferreeksen, Rekenen, Symbool zoeken, Symbool substitutie coderen. De vijf aanvullende subtests zijn: Begrijpen, Gewichten, Onvolledige tekeningen, Cijfers en letters nazeggen en Figuur zoeken.

De vijftien subtests van de WAIS-IV-NL meten uiteindelijk de factoren Verbaal Begrip, Perceptueel Redeneren, Werkgeheugen en Verwerkingssnelheid.

Doelgroepen

De WAIS-IV-NL meet algemene intelligentie bij adolescenten en volwassenen van 16 jaar tot 84 jaar en 11 maanden.

Afname en scoring

Een afname van de WAIS-IV-NL is altijd individueel. Een afname van de volledige batterij duurt 1.5 tot 2.5 uur, afhankelijk van de leeftijd en de capaciteiten van de testpersoon, de ervaring van de gebruiker en het aantal af te nemen subtests. De scoring kan handmatig via scoringsformulieren of digitaal gebeuren. Interpretatie van de resultaten moet door een gekwalificeerde (ortho)pedagoog of psycholoog gebeuren.

Psychometrische gegevens

De normering van de WAIS-IV-NL vond plaats tussen augustus 2010 en mei 2011. De normen van de WAIS-IV-NL zijn onderverdeeld in Nederland (N = 1009) en Vlaanderen (N = 510). Voor beide groepen geldt dat er normen zijn voor 10 leeftijdsgroepen verdeeld over de leeftijden 16:0 tot 84:11. Voor 3 subtests zijn er normen verzameld van 16:0 tot 69:11. De steekproef is een representatieve weergave van de Nederlandse en Vlaamse samenleving gebaseerd op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en regio.

Beoordeling

Beschikbare beoordelingen:

COTAN (2012):

<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14695/wechsler-adult-intelligence-scale--fourth-edition--nederlandstalige-bewerking/>

Prodia (2020):

<http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/WAIS-IV-NL.pdf>

CAP-vzw (2017):

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=48>

WISC-V-NL: Wechsler Intelligence Scale for Children, 5de editie - Nederlandstalige bewerking (Hendriks et al., 2018)

Inhoud

De Wechsler Intelligence Scale for Children, 5^e editie (WISC-V-NL) is een algemene intelligentietest en is in het Nederlandse taalgebied de opvolger van de WISC-III-NL (WISC-IV in het Franse deel van België). Het doel van de revisie was het aansluiten bij nieuwe theoretische inzichten op het gebied van intelligentie, het up-to-date brengen van de normen en het toevoegen van nieuwe subtests en indexscores. Ook zijn wijzigingen aangebracht aan de afname- en scoringsprocedures om deze gebruiksvriendelijker en consistentere te maken. De grootste verandering is misschien wel het schrappen van het Verbale (V) IQ en Performale (P) IQ. De oude 'V-P gedachte' is verlaten.

De WISC-V-NL bestaat uit 10 primaire subtests en 4 optionele subtests. De tien primaire subtests dragen bij tot vijf primaire indexscores, die een weerspiegeling zijn van de 'broad abilities' van het CHC-model:

- Verbaal Begrip → Gc: Crystallised knowledge
 - Primaire subtests: Overeenkomsten, Woordenschat
 - Optionele subtest: Begrijpen
- Visueel Ruimtelijk Inzicht → Gv: Visual processing
 - Primaire subtest: Blokpatronen
 - Optionele subtest: Figuur Samenstellen
- Fluïde Redeneren → Gf: Fluid Reasoning
 - Primaire subtests: Matrix redeneren, Gewichten
 - Optionele subtest: Rekenen
- Werkgeheugen → Gsm: Short-term memory
 - Primaire subtest: Cijferreeksen
 - Optionele subtest: Plaatjesreeksen, Cijfers en Letters nazeggen
- Verwerkingssnelheid → Gs: Processing speed
 - Primaire subtest: Symbool substitutie coderen
 - Optionele subtests: Symbool zoeken, Figuur zoeken

Op basis van zeven (van de tien) primaire subtests kan het Totaal IQ berekend worden. Van de 5 secundaire indexen geeft de NVI, de Non-Verbale Index, de belangrijkste informatie, vooral voor kinderen met ernstige expressieve en/of receptieve taalstoornissen. Zo ziet men in onze nomenclatuur (art. 36 §2, f) rond dysfasie, dat in deze gevallen in de dossiers geadviseerd wordt om de NVI-score te hanteren in plaats van het TIQ.

Doelgroepen

De WISC-V-NL brengt cognitieve vaardigheden in kaart van kinderen en jongeren van 6 tot en met en 16 jaar.

Afname en scoring

Een afname van de volledige batterij duurt gemiddeld 2 uur, afhankelijk van de leeftijd en de capaciteiten van het kind of de jongere en van de wijze van afname.

De scoring kan zowel manueel gebeuren aan de hand van scoringsformulieren als via een online scorings-platform. Ruwe scores worden omgezet in geschaalde subtestscores ($M = 10$, $SD = 3$) en Totaal IQ en indexscores ($M = 100$, $SD = 15$). Base-rates en ontwikkelings-leeftijdsequivalenten zijn eveneens ter beschikking.

Psychometrische gegevens

De normering van de WISC-V-NL vond plaats bij 1038 Nederlandse en 395 Vlaamse kinderen en jongeren tussen april 2016 en juli 2017. Er zijn Nederlandse en gecombineerde Vlaams-Nederlandse normen ter beschikking, onderverdeeld in elf leeftijdsgroepen. De Vlaamse steekproef was te klein om afzonderlijke Vlaamse normen te ontwikkelen.

Beoordeling

Het Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek beoordeelde de WISC-V als volgt (2019):

Criterium	Score
Uitgangspunten bij de testconstructie	Goed
Kwaliteit van het testmateriaal	Goed
Kwaliteit van de handleiding	Goed
Normen	Voldoende
Betrouwbaarheid	
Interne consistentie	Goed
Test-hertestbetrouwbaarheid	Onvoldoende
Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid	Goed
Begripsvaliditeit	Voldoende
Criteriumvaliditeit	Onvoldoende

Opmerkingen en aandachtspunten:

- De beoordeling heeft betrekking op de pen-en-papier versie van de WISC-V-NL. Er is momenteel onvoldoende wetenschappelijke evidentie voor de equivalentie tussen een pen-en-papier en een digitale afname van de WISC-V. Aangezien de normen van de WISC-V via de pen-en-papier methode zijn verzameld, is enkel een IQ-bepaling met diezelfde afnamemodus aanvaardbaar. De digitale afname van de WISC-V wordt voorlopig afgeraden, tot er meer equivalentie-onderzoek gepubliceerd wordt, waardoor men bij een individuele afname voldoende garanties heeft op een betrouwbare en vooral valide IQ-meting.
- De ondervertegenwoordiging van laag opgeleide moeders en oververtegenwoordiging van midden opleidingsniveau moeder en autochtoon in de oudste normgroep (16:00-16:11) baart zorgen.
- Ook al gaan de normtabellen tot respectievelijk IQ 40 en IQ 160, de WISC-V-NL is weinig tot niet geschikt om de zeer lage (-50) en de zeer hoge (150+) IQ's effectief te meten. Bij zeer hoge en lage IQ's wordt aanbevolen meer aangepaste instrumenten en/of methodieken te gebruiken.
- Het hanteren van individuele subtestcores voor het nemen van belangrijke beslissingen is niet gerechtvaardigd.
- De criteriumvaliditeit dient nog verder onderzocht te worden.

Beschikbare beoordelingen:

De volledige KCD beoordeling is hier te raadplegen:

<https://portaal.kwaliteitscentrumdiagnostiek.be/wp-content/uploads/2020/05/WISC-V-NL-adviesrapportKwaliteitscentrumDiagnostiek-2.pdf>

COTAN (2019):

<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/15651/wechsler-intelligence-scale-for-children-fifth-edition/>

Prodia (2020):

<http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/WISC-V-NL.pdf>

CAP-vzw:

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=235>

WPPSI-III-NL: Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence, 3de editie - Nederlandstalige bewerking (Hendriksen & Hurks, 2009)

Inhoud

De Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence – derde editie (WPPSI-III-NL) is een cognitieve vaardigheidstest voor jonge kinderen. De testbatterij voor de jongste leeftijdsgroep (versie -4 jaar; 2:6 - 3:11) bestaat uit 4 kernsubtests (Receptieve Woordenschat, Informatie, Blokpatronen, Figuur Leggen) en 1 aanvullende subtest (Plaatjes Benoemen). De testbatterij voor de oudste leeftijdsgroep (versie +4 jaar; 4:0 - 7:11) bestaat uit 7 kernsubtests (Woordenschat, Informatie, Woord Redeneren, Blokpatronen, Matrix Redeneren, Plaatjes Concepten, Substitutie) en 5 aanvullende subtests (Symbool Zoeken, Begrijpen, Onvolledige Tekeningen, Overeenkomsten, Figuur Leggen) plus 2 optionele subtests (Receptieve Woordenschat en Plaatjes Benoemen).

Er kan een Totaal IQ (TIQ) worden vastgesteld, een Performaal IQ (PIQ), een Verbaal IQ (VIQ) en een Algemene Taal Index (ATI) en voor de oudere leeftijdsgroep ook een Verwerkingssnelheid (VS).

Doelgroepen

De WPPSI-III-NL is een test voor kinderen van 2 jaar en 6 maanden tot en met 7 jaar en 11 maanden (2:6 - 7:11).

Afname en scoring

Het afnemen van de kernsubtests bij de jongste kinderen (2:6 - 3:11) wordt geschat op 30 à 35 minuten en verlengd met 5 à 7 minuten wanneer Plaatjes Benoemen afgenomen wordt. De afnametijd van de kernsubtests bij de oudste leeftijdsgroep (4:0 - 7:11) wordt geschat op 40 à 50 minuten en verlengd tot ± 1.5 uur voor de afname van alle subtests.

Scoring gebeurt manueel, er is geen digitaal scoringsprogramma beschikbaar. Per subtest worden de ruwe scores bij elkaar opgeteld. Deze worden geschaald aan de hand van normtabellen in oplopende leeftijdsgroepen per 3 maanden. De geschaalde scores hebben een range van 1 - 19 met een gemiddelde van 10. Verschillende IQ- en indexscores worden berekend door de geschaalde subtestscores te sommeren: Verbaal IQ, Performaal IQ, Verwerkingssnelheid, Totaal IQ en een Algemene Taal Index. De IQ- en Indexscores kennen een gemiddelde van 100 en een standaarddeviatie van 15. Percentielen en betrouwbaarheidsintervallen zijn aanwezig. Het maken van een discrepantieanalyse, het bepalen van sterke en zwakke punten in het profiel en het bepalen van testleeftijdsequivalenten behoort tot de mogelijkheden.

Psychometrische gegevens

De WPPSI-III-NL is genormeerd tussen 2007 en 2009 op 1148 kinderen uit Nederland, 524 kinderen uit Vlaanderen en een totale steekproef van 1672 kinderen. De kinderen zijn gerekruteerd in kinderdagverblijven en scholen. Er zijn drie normtabellen beschikbaar: voor Nederlandse en Vlaamse kinderen en een gecombineerde Nederlands-Vlaamse tabel.

Beoordeling

De WPPSI-III versie - 4 jaar heeft een onvoldoende dekking van de verschillende brede cognitieve vaardigheden. Deze versie kan daarom beschouwd worden als een test die specifieke cognitieve vaardigheden meet, en komt dus niet in aanmerking voor een IQ-bepaling. Aangezien de normen reeds >10 jaar oud zijn, is voorzichtigheid geboden bij het gebruik ervan. Bovendien leidt het enge meetbereik op deze jonge leeftijd tot terechte twijfels in verband met de stabiliteit van de meting. De WPPSI-III versie + 4 jaar meet verschillende brede cognitieve vaardigheden en kan daarom beschouwd worden als een algemene intelligentietest. Aangezien de normen reeds >10 jaar oud zijn is voorzichtigheid geboden bij het gebruik ervan.

Beschikbare beoordelingen:

COTAN (2010):

<https://www.cotandocumentatie.nl/boekbeoordelingen/b/14533/wechsler-preschool-and-primary-scale-of-intelligence---third-edition---nederlandstalige-bewerking/>

Prodia (2020):

<http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/WPPSI-III-NL.pdf>

WPPSI-IV-NL: Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence, 4de editie - Nederlandstalige bewerking (Hurks & Hendriksen, 2020)

Inhoud

De Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence – vierde editie (WPPSI-IV-NL) bestaat uit twee versies, afhankelijk van de leeftijd van het kind. De testbatterij voor de jongste leeftijdsgroep (versie -4 jaar; 2:6 – 3:11) bestaat uit 6 primaire subtests (Receptieve Woordenschat, Blokpatronen, Plaatjesreeksen, Informatie, Figuur leggen, Dierentuin Locaties) en 1 vervangende subtest (Plaatjes Benoemen).

De testbatterij voor de oudste leeftijdsgroep (versie +4 jaar; 4:0 – 6:11) bestaat uit 10 primaire subtests (Blokpatronen, Informatie, Matrix Redeneren, Insecten Zoeken, Plaatjesreeksen, Overeenkomsten, Plaatjes Concepten, Figuur Zoeken, Dierentuin Locaties en Figuur Leggen), 3 vervangende subtests (Woordenschat, Dieren Coderen, Begrijpen) en 2 optionele subtests (Receptieve Woordenschat, Plaatjes Benoemen). Er is overlap in subtests van beide leeftijdsversies, waarbij alle subtests voor de jongste leeftijdsgroep ook voorkomen in de testbatterij voor de oudste leeftijdsgroep.

De versie -4 jaar meet drie primaire indexscores die een weerspiegeling zijn van de 'broad abilities' van het CHC-model:

- Verbaal Begrip Index → Gc: Crystallized intelligence
- Visueel Ruimtelijk Index → Gv: Visual processing
- Werkgeheugen Index → Gsm: Short-term memory

De versie +4 jaar meet vijf indexscores, namelijk de bovenvermelde drie indexscores, samen met:

- Fluïde Redeneren Index → Fluid intelligence
- Verwerkingsnelheid Index → Gs: Processing speed
- Er kan een Totaal IQ berekend worden en er zijn ook nog vier aanvullende indexscores.

De WPPSI-IV-NL is de opvolger van de WPPSI-III-NL. Er zijn tegenover de vorige versie verschillende zaken veranderd. Zo is er een herziening van de theoretische basis (schrappen van Verbale IQ en Performale IQ) en zijn er nieuwe metingen voor verschillende brede cognitieve vaardigheden.

Doelgroepen

De WPPSI-IV is geschikt voor kinderen van 2 jaar en 6 maanden tot 6 jaar en 11 maanden.

Afname en scoring

Voor de -4-jarigen duurt afname van de primaire subtests ongeveer 40 tot 45 minuten. Voor de +4-jarigen is de afnameduur van de primaire subtests ongeveer 70 minuten.

De scoring kan zowel manueel gebeuren aan de hand van scoringsformulieren als via een digitaal scoringsplatform. Ruwe scores worden omgezet in geschaalde subtestscores ($M = 10$, $SD = 3$) en IQ-scores ($M = 100$, $SD = 15$). Base-rates en ontwikkelings-leeftijdsequivalenten zijn eveneens ter beschikking.

Psychometrische gegevens

Binnen het Vlaamse normeringsonderzoek zijn data verzameld van 572 kinderen, waarvan 183 kinderen uit de leeftijdscategorie 2:6 jaar tot 3:11 jaar en 389 kinderen uit de leeftijdscategorie 4:0 jaar tot 6:11 jaar. De Nederlandse normeringssteekproef bestaat uit 997 kinderen, waarvan 323 kinderen uit de leeftijdscategorie 2:6 jaar tot 3:11 jaar en 674 kinderen uit de leeftijdscategorie 4:0 jaar tot 6:11 jaar. Op subtestniveau werden er aparte Vlaamse normen ontwikkeld. Op het niveau van de indexscores werden er gecombineerde Nederlands-Vlaamse normen ontwikkeld. Het normeringsonderzoek vond plaats in de periode 2018-2019.

Beoordeling

In de leeftijdscategorie +4 jaar meet de WPPSI-IV vijf verschillende brede cognitieve vaardigheden. Deze versie (+4j) kan daarom beschouwd worden als een algemene intelligentietest. In de leeftijdscategorie -4 jaar wordt intelligentie slechts aan de hand van drie cognitieve vaardigheidsdomeinen gemeten. Deze versie (-4j) kan daarom beschouwd worden als een test die specifieke cognitieve vaardigheden meet, en komt dus niet in aanmerking voor een IQ-bepaling.

Bayley-III-NL: Bayley Scales of Infant and Toddler Development, 3de editie - Nederlandstalige bewerking (Van Baar et al., 2014)

Inhoud

De Bayley-III-NL is de herziene versie van de BSID-II-NL. Het instrument geeft een inschatting van het cognitief ontwikkelingsniveau. Het brengt de vroegkinderlijke ontwikkeling in kaart aan de hand van 5 schalen:

- Cognitieschaal
- Taalschaal: subtests voor Taalbegrip en Taalproductie
- Motoriekschaal: subtests voor Fijne Motoriek en Grove Motoriek
- Sociaal-emotionele ontwikkelingsschaal (vragen- lijst)
- Adaptief gedrag (vragenlijst)

Doelgroepen

De Bayley-III-NL is een instrument geschikt voor kinderen vanaf 16 dagen t.e.m. 42 maanden en 15 dagen.

Afname en scoring

Een afname van de Bayley-III-NL duurt ongeveer 30 tot 90 minuten. Scoring kan handmatig gebeuren of via een digitaal scoringsprogramma, waar ruwe scores worden omgezet in geschaalde subtestscores (dagnormen), indexscores (M = 100, SD = 15) en percentielscores. Ook ontwikkelings-leeftijden en groeiscoringen zijn beschikbaar.

Psychometrische gegevens

De normen voor de Bayley-III-NL zijn in Nederland verzameld tussen april 2011 en september 2013, de normering voor Vlaanderen volgde daarop en werd in 2015 gepubliceerd. Normen (inclusief dagnormen) zijn beschikbaar voor kinderen vanaf 16 dagen tot en met 42 maanden 15 dagen. Er werd apart voor Nederland en Vlaanderen een normeringsonderzoek uitgevoerd. Nederlandse normen zijn gebaseerd op een normeringssteekproef van 1953 kinderen. In het Vlaamse normeringsonderzoek werden 1192 kinderen opgenomen.

Beoordeling

Er zijn in het Vlaams normeringsonderzoek een aantal tekorten vastgesteld waardoor bij gebruik van het instrument de Vlaamse normen met de nodige voorzichtigheid dienen gehanteerd te worden.

- Er is in de Vlaamse normeringssteekproef sprake van een ondervertegenwoordiging van kinderen met een migratie achtergrond en kinderen van laagopgeleide moeders. Het is mogelijk dat door deze vertekening van de representativiteit van de steekproef de normscores artificieel hoog zijn, waardoor het mogelijk is dat kinderen vals positief gediagnosticeerd zullen worden.
- Het Vlaams normeringsonderzoek heeft enkel gefocust op kinderen waarvan de thuistaal Nederlands is. Daarom is de test niet geschikt voor kinderen die het Nederlands niet beheersen. De diagnosticus moet dus een gedegen inschatting maken van de mate waarin een kind het Nederlands beheerst, of de mate waarin het kind Nederlands kreeg aangeboden voor de start van het kleuteronderwijs.
- De betrouwbaarheid van bepaalde subtests werd als onvoldoende gescoord bij de jongste leeftijdsgroepen (kinderen van 2 weken tot en met 6 maanden). Bij deze leeftijdsgroepen moet men dus voorzichtig zijn met de interpretatie van de normscores, zeker wanneer het instrument gebruikt wordt in functie van belangrijke beslissingen op individueel niveau.

Beschikbare beoordelingen:

- KCD (2017):
https://portaal.kwaliteitscentrumdiagnostiek.be/wp-content/uploads/2020/05/Bayleyaandachtspunten_KwaliteitscentrumvoorDiagnostiek_januari2017.pdf
- COTAN (2015):
<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14818/bayley-scales-of-infant-and-toddler-development--3e-editie--standaard-/>
- Prodia (2019):
<http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/Bayley-III-NL.pdf>
- CAP-vzw:
<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=3&testnr=202>

Raven's-2: Raven's Progressieve Matrijzen – Diagnostische versie (Raven & Raven, 2020)

Inhoud

De Raven's 2 is een herziening van eerdere versies van de Raven (de CPM, APM en SPM). Het is een non-verbale test, bedoeld om het analytisch (of deductief) vermogen te beoordelen. De test bestaat uit matrixen van geometrische vormen met per matrix een ontbrekend gedeelte. Dit ontbrekende gedeelte moet aangevuld worden door een regel te ontdekken en toe te passen op basis van de informatie uit de gegeven matrix.

Doelgroepen

De Raven's 2 is geschikt voor kinderen en volwassenen van 4:0 tot 69:11 jaar. De Raven's 2 is een non-verbale test en daardoor geschikt voor het meten van het analytisch vermogen bij personen die niet taalvaardig zijn, een communicatiestoornis hebben of afkomstig zijn uit cultureel uiteenlopende populaties.

Afname en scoring

Het aantal items is afhankelijk van de leeftijdsgroep (36 items voor de leeftijd van 4:0-8:11 en 48 items voor de leeftijd van 9:0-69:11). De tijdslimiet verschilt dan ook naargelang de korte of lange variant van de test en is 30 minuten voor de jongste leeftijdsgroep (4:0-8:11), en 45 minuten voor de oudste leeftijdsgroep (9:0-69:11). De Raven's 2 kan in groep worden afgenomen vanaf 7 jaar. Er bestaan ook twee digitale versies van de test. Een van deze versies is een verkorte digitale versie die maximaal 20 minuten duurt.

Scoring gebeurt ofwel digitaal ofwel handmatig. Er wordt een Geschaalde Score ($M = 100$, $SD = 15$) bekomen tussen 40 en 160.

Psychometrische gegevens

Er is een Europese normeringssteekproef verzameld van 1200 respondenten. Er werd data verzameld voor 6 regio's (Duitsland, Frankrijk, Nederland/Vlaanderen, Scandinavië, Spanje en het Verenigd Koninkrijk). Per regio werden 200 respondenten geïncludeerd. Naast regio werd de steekproef ook gestratificeerd op basis van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. De dataverzameling gebeurde van mei 2018 tot juli 2019. De Europese normeringsdata zijn verzameld aan de hand van de papieren versie.

Beoordeling

De test heeft een onvoldoende dekking van de verschillende brede cognitieve vaardigheden. Het is daarom een specifieke cognitieve vaardigheidstest. Het testresultaat na een afname van de RAVEN's 2, onder eender welke omstandigheden, is niet te beschouwen als een inschatting van de algemene intelligentie of IQ, maar enkel te gebruiken als een 'screener' van het Fluïde Redeneren (Gf). De gemiddelde score van de steekproef uit Nederland/Vlaanderen ligt bijna 3 punten hoger dan het EU gemiddelde, die voor de normontwikkeling werd gebruikt. Een bekomen geschaalde score is mogelijk een lichte onderschatting en zal zeker gerapporteerd moeten worden met een ruim betrouwbaarheidsinterval!

SON-R 2-8: Snijders-Oomen Niet-Verbale Intelligentietest Revised (Tellegen & Laros, 2017)

Inhoud

De SON-R 2-8 is een niet-verbale specifieke cognitieve vaardigheidstest die naast een algemene score (SON-IQ) een score geeft voor ruimtelijke-constructieve vaardigheden (SON-PS = Gv) en redeneervaardigheden (SON-RS = Gf). De test omvat 6 subtests: 3 redeneersubtests, nl. Categorieën, Analogieën en Situaties (de Redeneerschaal) en 3 meer ruimtelijke subtests, nl. Mozaïeken, Puzzels en Patronen (de Performale schaal). De SON-R 2-8 is een revisie van de SON-R 2 ½ - 7 uit 1996-1998.

Doelgroepen

De SON-R 2-8 is toepasbaar bij kinderen van de leeftijd van 2 jaar tot en met 8 jaar, doorheen de kleuterschool en bij leerlingen uit het eerste (tweede) leerjaar van de lagere school. De mentale leeftijdsscores ("referentie-leeftijden") laten toe de test ook te gebruiken bij oudere kinderen met zwakke intellectuele mogelijkheden. De SON-R 2-8 is eveneens toepasbaar bij specifieke groepen (i.e., doven en slechthorenden, kinderen met een migratieachtergrond en kinderen met taalproblemen) doordat de mogelijkheid geboden wordt om op gestandaardiseerde wijze niet-talige instructies te geven en feedback bij foutieve antwoorden. De test is niet of minder bruikbaar voor kinderen met visuele of ernstige motorische beperkingen. Voor kinderen van 2 tot 3 jaar en voor kinderen vanaf 6 jaar blijken soms bodem- en plafondeffecten te bestaan.

Afname en scoring

Een afname van de SON-R 2-8 gebeurt individueel en duurt circa 50 tot 60 minuten. De adaptieve werkvorm wordt gehanteerd en zoals bij elke SON-test is er feedbackmogelijkheid bij elk item. De ruwe subtestscores per maandelijkse leeftijdsgroep kunnen handmatig worden omgezet in een standaard scores (M = 10 en SD = 3). Door (sommige van) deze gestandaardiseerde subtestscores te sommeren worden de SON-PS, SON-RS en SON-IQ scores bekomen (M = 100 en SD = 15). Al deze scores kunnen ook berekend worden in een digitaal scoringsprogramma waarbij uitgegaan wordt van de exacte leeftijd van de proefpersoon. Referentieleeftijden ('mentale' leeftijden) kunnen via het digitale scoringsprogramma verkregen worden op basis van de ruwe scores.

Psychometrische gegevens

De normeringsgegevens, verzameld in 2015-2016, zijn gebaseerd op een steekproef van 1113 Nederlandse kinderen van 2 tot en met 7 jaar. Er zijn geen normen beschikbaar voor Vlaanderen en er is geen onderzoek gedaan naar de equivalentie.

Beoordeling

De test heeft een onvoldoende dekking van de verschillende brede cognitieve vaardigheden. De test is daarom een specifieke cognitieve vaardigheidstest, en komt niet in aanmerking voor een IQ-bepaling.

Uit de test-hertestbetrouwbaarheid blijkt dat doorheen de ontwikkeling veranderingen optreden bij jonge kinderen op subtest- en schaalniveau. Dit noopt tot voorzichtigheid op individueel niveau in het nemen van beslissingen op basis van het SON-R 2-8 resultaat.

Beschikbare beoordelingen:

COTAN (2019):

<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/15430/son-r-2-8-niet-verbale-intelligentietest/>

Prodia (2020):

http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/SON-R_2-8.pdf

CAP-vzw (2018):

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=226>

SON-R 6-40: Snijders-Oomen Niet-Verbale Intelligentietest (Tellegen & Laros, 2011)

Inhoud

De Snijders-Oomen Niet Verbale Intelligentietest (SON-R 6-40) is een niet-verbale specifieke cognitieve vaardigheidstest en bestaat uit vier onderdelen of subtests:

- Analogieën
- Mozaïeken
- Categorieën
- Patronen

Doelgroepen

De SON-R 6-40 is geschikt voor kinderen en volwassenen tussen de 6 en 40 jaar. Het gebruik van gesproken of geschreven taal is bij de afname erg beperkt gehouden.

Afname en scoring

Een afname van de SON-R 6-40 gebeurt individueel en duurt ongeveer één uur. Bij de afname wordt een adaptieve werkvorm gehanteerd.

De ruwe scores worden per subtest omgezet in genormeerde standaardscores ($M = 10$, $SD = 3$). De standaardtotaalscore of 'SON-IQ' ($M = 100$, $SD = 15$) wordt berekend door de som te maken van de 4 standaardscores op de subtests. Scoring gebeurt manueel of door gebruik te maken van een digitaal scoringsprogramma.

Psychometrische gegevens

Het normeringsonderzoek van de SON-R 6-40 is in 2009 gestart en in 2011 afgerond. De Nederlandse normen zijn gebaseerd op een gecombineerde Nederlands-Duitse steekproef van 1933 personen. Er zijn geen normen beschikbaar voor Vlaanderen.

Beoordeling

De test heeft een onvoldoende dekking van de verschillende brede cognitieve vaardigheden. Deze test is daarom een specifieke cognitieve vaardigheidstest, en komt dus niet in aanmerking voor een IQ-bepaling. Aangezien de normen reeds >10 jaar oud zijn en er geen Vlaamse normen beschikbaar zijn, is grote voorzichtigheid geboden bij het gebruik ervan.

Beschikbare beoordelingen:

COTAN (2012):

<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14636/snijders-oomen-niet-verbale-intelligentietest/>

Prodia (2020):

http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/SON-R_6-40.pdf

CAP-vzw (2017):

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=54>

WNV-NL: Wechsler Non Verbal Scale of Ability - Nederlandstalige bewerking (Wechsler & Naglieri, 2008a, 2008b)

Inhoud

De Wechsler Non Verbal Scale of ability (WNV-NL) is een specifieke cognitieve vaardigheidstest. Het instrument bestaat uit een set subtests waarbij geen beroep wordt gedaan op de verbale capaciteiten van een kind. Om de invloed van taal nog meer te beperken wordt er bij de instructie van de test gebruik gemaakt van pictogrammen die duidelijk aangeven wat er van het kind wordt verwacht.

Subtesten voor kinderen van 4 t/m 7 jaar:

- Matrix redeneren
- Substitutie A
- Figuur leggen
- Herkennen

Subtesten voor kinderen van 8 t/m 21 jaar:

- Matrix redeneren
- Substitutie B
- Ruimtelijke oriëntatie
- Plaatjes ordenen

Doelgroepen

De WNV-NL is geschikt voor twee leeftijdscategorieën, namelijk 4 tot en met 7 jaar en 8 tot en met 21 jaar, waarbij verschillende subtests worden afgenomen.

De test werd speciaal ontwikkeld voor kinderen met communicatieve beperkingen en kinderen met een migratie achtergrond.

Afname en scoring

De test wordt individueel afgenomen. Een afname van de volledige test duurt ongeveer 45 minuten en van de verkorte versie ongeveer 20 minuten.

De ruwe subtestscore (som van de itemscores) kan met behulp van een normtabel omgezet worden naar een T-score ($M = 50$, $SD = 10$). De som van de T-scores kan verder omgezet worden naar de Totale Schaalscore ($M = 100$, $SD = 15$). Scoring gebeurt manueel, er is geen digitaal scoringsprogramma beschikbaar.

Psychometrische gegevens

De normen van de WNV-NL zijn verzameld in 2007/2008 en gebaseerd op een steekproef van ca. 1700 kinderen uit Nederland en Vlaanderen, maar zeker voor Vlaanderen kunnen er vragen gesteld worden bij de representativiteit van de steekproef.

Beoordeling

De WNV-NL geeft een beperkt beeld van de cognitieve vaardigheden van een kind en laat niet toe een uitspraak te doen over algemene intelligentie. Deze test is daarom een specifieke cognitieve vaardigheidstest, en komt dus niet in aanmerking voor een IQ-bepaling. Aangezien de normen reeds >10 jaar oud zijn is voorzichtigheid geboden bij het gebruik ervan.

Beschikbare beoordelingen:

COTAN (2009):

<https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14466/wechsler-nonverbal-scale-of-ability/>

Prodia (2020):

<http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/WNV-NL.pdf>

CAP-vzw:

<https://www.cap-vademecum.be/fiche.php?dom=4&testnr=55>

Ongeschikte onderzoeksinstrumenten (= niet te gebruiken!)

Volgende testen mogen **niet meer gebruikt worden** in het Vlaams gewest (tenzij buiten het kader van de categoriale intelligentiediagnostiek - bv. als leidraad voor een observatie e.d.).

Deze lijst is niet exhaustief, maar bevat alle testen, die we nog regelmatig (ten onrechte!) in dossiers terug vinden, en negatief beoordeeld werden, vooral wegens te oude normeringen en/of het gebrek aan Vlaamse data.

Alle overige testen, hieronder niet vermeld, kunnen evenmin gehanteerd worden in het kader van de categoriale intelligentiediagnostiek (in **vetjes**, de testen die op de vorige versie van de lijst nog acceptabel waren, maar nu **NIET MEER!**).

- ***Bayley Scales of Infant Development-II, Nederlandse aanpassing (BSID-II-NL, 2002)***
- *Denver Ontwikkelingsschaal (DOS, 1979)*
- *Groningse Intelligentietest 2 (GIT-2, 2004)*
- ***Groningse Ontwikkelingsschalen (GOS, 1996)***
- *Intelligentie-structuur-test (IST, 2010)*
- ***Kaufman Intelligentietest voor Adolescenten en Volwassenen (KAIT, 2004)***
- ***Kaufman-Neuropsychologische Screening (K-SNAP, 2005)***
- *McCarthy Ontwikkelingsschalen (MOS, 1986)*
- ***Mullen Scale of Early Learning (MSEL, 1995)***
- *Raven Progressive Matrices (Standard, Coloured, Advanced, 1937-1996)*
- *Revised Amsterdamse Kinderintelligentietest-R (RAKIT-R)*
- *Snijders-Oomen Niet-Verbale Intelligentietest R 2-7 (SON-R 2;06-7;11, 1998)*
- *Snijders-Oomen niet verbale intelligentietest R 5-17 (SON-R 5;06-17, 1988)*
- *Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS-NL, 1970)*
- *Wechsler Intelligence Scale for Children-Revised (WISC-R, 1986)*
- ***Wechsler Intelligence Scale for Children-Revised Third edition (WISC-III, 2001/2005)***
- *Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence (WPPSI-R, 1997)*